

Bölüm 10

İÇ KONTROL SİSTEMİ VE TOPLAM KALİTE YÖNETİMİ İLİŞKİSİ

Öznur ARSLAN¹

1. İÇ KONTROL SİSTEMİ

İç kontrol kavramını iyi açıklayabilmek için öncelikle kontrol kavramı üzerinde durulması gerekir. Kontrol kavramının kökü Latince “contrarotula” kelimesidir. Daha sonra Latince'den Fransızca'ya “contrôle” şeklinde geçen bu kelime, dilimize İngilizcede yer alan “control” kavramından uyarlanarak “kontrol” şeklinde girmiştir (Bilgin,2008). İşletme terimi olarak ise kontrol, ‘esas amaçlara ulaşıldığı ve amaçlara ulaşamama durumunda düzeltici önlemlerin alındığı konusunda emin olunmasını sağlayan bir süreç biçiminde tanımlanmaktadır (Rachman & Mescon, 1993) . İç kontrol ise, işletme varlık ve kaynaklarını koruyan, muhasebe bilgi sistemindeki verilerin doğruluğunu ve güvenilirliğini teftiş eden, organizasyon içindeki operasyonel faaliyetleri ve tanımlanmış yönetim ilke ve prosedürlerini planlayan bir sistemdir (Wood, 1986).

Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsü'ne göre : “İç kontrol, daha önceden planlanmış hedeflerin gerçekleşme olasılığını artırmak için yönetim tarafından gerçekleştirilen bir faaliyettir ” şeklinde tanımlanmaktadır (Sawyer, 2003). COSO Raporunda İç Kontrolü; “şirketlerin yönetim kurulu, idarecileri ve çalışanlarının yönlendirilen, faaliyetlerin etkinliğini ve rantabilitesini artıran, mali tabloların güvenilirliği ile yasa ve düzenlemelere uygunluğunu güvence altına alan bir süreç şeklinde” tanımlanmaktadır (COSO, 2013).

Daha genel bir tanımla iç kontrol; “bir işletme, kurum ya da kuruluştaki yönetim kurulu ve tüm çalışanlara tarafından etkilenen ve aynı zamanda bunların içinde bulunduğu (Kaval,2008).

- Faaliyetlerin etkinlik ve verimliliğini (performans amaçlarını),
- Finansal raporlamanın güvenilirliğini (raporlama amaçları)
- Mevcut mevzuat ve düzenlemelere uyum (mevzuata uyum)

¹ Öğr. Gör. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Hafik Kamer Örnek MYO, oznurkul@cumhuriyet.edu.tr

Toplam Kalite Yönetimi sahip olduğu temel felsefeleri ile iç kontrol sistemi faaliyetlerinin daha kişilikli uygulanmasına, kendine özgü uygulamaları ile de iç kontrol sistemi faaliyetlerinin daha donanımlı bir şekilde gerçekleştirilmesinde destek olur. Yazılı kayıtlar çok önemli olmakla birlikte esas olan iş süreçlerinin verimliliği önemlidir.

KAYNAKLAR

- Aksoy, T.(2005).Ulusal ve Uluslararası Düzenlemeler Bağlamında İç Kontrol ve İç Kontrol Gerekliliği: Analitik Bir İnceleme. *Mali Çözüm Dergisi*, 72, 1-27.
- Aktan, C.C. (1997). Toplam Kalite Yönetiminin Temelleri ve Kamu Yönetiminde Uygulanması. *Ekonomik Forum Dergisi*, 4(6), 1-19.
- Alkış, H. (2009). Yükseköğretimde TKY'nin "Üst Yönetimin Liderliği İlkesine" Akademik Personelin Bakışı. *Karabük Üniversitesi İşletme Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 85-98.
- Alpullu, Aytekin, (2006). İstanbul Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü'nün Toplam Kalite Yönetimine Geçiş Sürecinde Personelin Yaklaşımının Belirlenmesi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul.
- Arens, A. A., Elder R. J. & Beasley M. S.(2012). *Auditing and Assurance Services*, USA: Pearson Prentice Hall.
- Aslan, S. & Özçelik, H.(2009). İç Denetim ve Toplam Kalite Yönetimi ilişkisi. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 10,109-119.
- Bengisu, M. (2007). Yüksek Eğitimde Toplam Kalite Yönetimi. *Yaşar Üniversitesi Dergisi*, 2(7), 739-749.
- Bilgin, İ.G. (2008). Aracı Kurumlarda İç Kontrol Sistemi ve Analizi. *Doktora Tezi*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Boothroyd, G. (1994). Product Design For Manufacture And Assembly. *Computer-Aided Design*, 26(7), 505-520.
- Chase, R., Nicholas, B. & Aguilano, J. (1995). *Production and Operations Management*. IRWIN: Seventh Edition.
- COSO (2013). Internal Control-Integrated Framework*.(15.02.2019 tarihinde http://www.coso.org/documents/990025P_Executive_Summary_final_may20_e.pdf adresinden ulaşılmıştır).
- Er, H. (2014). Toplam Kalite Yönetimi ve İnsan Kaynakları İlişkisi. *Yüksek Lisans Tezi*, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ersen, H. (2003). *Topyekün Mükemmelleşme Sürecinde İnsan Kaynakları ve Kalite*. İstanbul: Maestro yayınları.
- Ertuğrul, A. N. (2012). İç Kontrol İle Kurum Kültürünün Etkileşimi Ve Anadolu Üniversitesi Birim Yöneticileri Kapsamında Bir Uygulama. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Doktora Tezi*, Eskişehir.
- Halis, M. (2013). *Toplam Kalite Yönetimi*.(11. Baskı).Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Hammer, M., & Champy, J. (1994). *Değişim Mühendisliği: İş İdaresinde Devrim İçin Bir Manifesto*, (Sinem GÜL, Çev. Ed.). İstanbul: Sabah Yayınları.
- Kaval, H. (2008). *Muhasebe Denetimi*.(3.Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Kovancı, A. (2001). *Toplam Kalite Yönetimi Fakat Nasıl?.*(1.Baskı). istanbul: Sistem Yayıncılık.

- Larry D. (2013). *Understanding internal controls: auditors who can accurately interpret COSO's internal control framework offer great value to management - Back To Basics - Committee of Sponsoring Organizations of The Treadway Commission's Internal Control Integrated Framework*. USA: Internal Auditor.
- Merter, M. E. (2006). *Toplam Kalite Yönetimi*. (1. Baskı). Ankara: Atlas Yayınları.
- Moeller, R.R. (2004). *Sarbanes-Oxley and the New Internal Auditing Rules*. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Mucuk, Ğ. (2008). *Modern İşletmecilik*. (16. Baskı). İstanbul: Türkmen Kitapevi.
- Özçelikel, H. (1994). *Japon Yönetim Sistemleri*. İstanbul: Mess Eğitim Vakfı.
- Özeren, B. (2004). *INTOSAI: Kamu Kesimi İç Kontrol Standartları Rehberi*. Ankara: Sayıştay Yayınları.
- Rachman, D.J. & Mescon M. H. (1993). *Business Today*, 7th edition. USA: McGraw Hill Inc.
- Samson D. & Terzğovskđ M. (2009). The Relationship Between Total Quality Management Practices and Operational Performance, *Journal Of Operations Management*, 17, 393-409.
- Sawyer, L. B., Dittenhofer, M. A. & Scheiner J. H. (2003). *Sawyer's internal auditing: the practice of modern internal auditing*. (5th ed.). Altamonte Springs. FL: Institute of Internal Auditors.
- Tunçer, P. (2012). *Yönetim ve Organizasyon*. İstanbul: Beta Yayınevi.
- Türedi, S. (2012). İç Kontrol Sistemi ve Toplam Kalite Yönetimi İlişkisi. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 4(1), 27-37.
- Türker, M., Balyemez, F. & Biçer A.A. (2005). Üretim Sürecinde Tedarik Zincirinin Önemi ve Maliyet Yönetimi. 5. *Ulusal Üretim Araştırmaları Sempozyumu*, 25-27 Kasım, İstanbul: 461.
- Uryan, B. (2002). Toplam kalite yönetimi. *Mevzuat Dergisi*, 5(55), 1-37.
- Uyar, S. (2010). UFRS Uygulamalarında İç Kontrol Sisteminin Etkisi ve Önemi. *Akdeniz Üniversitesi Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 2 (2), 1-24.
- Wood, R. W. (1989). An Analysis of Selected Internal Controls for Financial Accounting at the Central Office Level of Alabama Boards of Education. The University of Alabama, *Doktora Tezi*.
- <https://www.mevzuatdergisi.com>